

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Философски

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	С	6	6	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

СОЦИОЛОГИЯ

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	3	0	3
---	---	---	---

МЕТОДОЛОГИЯ НА АНАЛИЗА НА ПУБЛИЧНИТЕ ПОЛИТИКИ

Преподавател: ГЛ. АС. Д-Р СИМЕОН ПЕТРОВ

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Практически упражнения (хоспетиране)	30
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Доклад/Презентация	30
	Курсов учебен проект	30
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Решаване на казус - Критерии за оценка, демонстрация на комплексна ориентация в ситуация на избор на формулировка на социален проблем, създаването на алтернативи за неговото решаване, съпоставката на алтернативите, оценявани по основни критерии и избор на алтернатива за прилагане.	50 %
2.	Изпит – тест	50 %

Критерии на оценяване

Критерии на оценяване	
За оценка „Отличен“	80 до 100% постижение по отношение на присъствието, творческото участие в решаването на казус и финалния тест
За оценка „Много добър“	70 до 80% постижение по отношение на присъствието, творческото участие в решаването на казус и финалния тест
За оценка „Добър“	60 до 70% постижение по отношение на присъствието, творческото участие в решаването на казус и финалния тест
За оценка „Среден“	51 до 60% постижение по отношение на присъствието, творческото участие в решаването на казус и финалния тест

Забележка: Критериите за оценка по този предмет са формирани на основание (1) малкия обем книжина на български език. (2) практическят характер на учебното съдържание. Семестриалната оценка е сбор от оценките по 2 критерия с еднаква тежест (т.е. всеки има тежест 1/2 от общата семестриална оценка): решаване на казус, присъствие, творческо участие и финален изпит - тест. Отлична оценка по всеки от двата критерия се полага за постижения в рамките на 80 до 100%. мн. добър - за постижения в рамките на 60-80%. добър - 40-60% и среден - в рамките на 20-40%.

Анотация на учебната дисциплина:

Това е основен курс в програмите по публични политики. В западноевропейската и американската традиция е известен като “Basic Methods and Techniques of Policy Analysis”, “Policy Analysis Quantitative”, “The Methodology of the Policy Cycle” и т.н. Курсът запознава обстойно (т.е. до равнище на практически умения) с основните методи и техники, използвани най-често и най-успешно във всяка от няколко последователни фази на създаване и осъществяване на публичните политики. Въпросните методи са универсални за политиките в различните сектори на обществения живот. Сред тези методи водещи са: проблемният анализ, анализът на решението, преценката на икономическата ефикасност и ефективност на алтернативите, измерването на политическата им пригодност, на рисковата им осъществимост, на чувствителността при отказ от конкретна политика и т.н. Наред с това курсът въвежда основни методи за осигуряване/създаване и обработка на необходимата информация, преди всичко методи за филтриране на информационни потоци, експертно формиране на количествени данни и т.н. Във връзка с представените методи и техники курсът запознава и с техниките за сравнително представяне и употреба на данните при вземане на решение.

Предварителни изисквания:

Общ курс по статистика или изследователски методи в конкретна социална наука.
Въвеждаща управленска дисциплина

Очаквани резултати:

Студентите ще бъдат ориентирани в основните рационални подходи и принципите на някои от най-използваните методи при създаването и реализирането на публичните политики по професионализирания начин, установен през последните десетилетия в някои от напредналите демокрации.

Студентите ще бъдат подготвени за извършване на професионален анализ в рамките на подхода на публичните политики.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	<p>Понятие за публични политики. Публичните политики като регулатори на пазарния, държавния и гражданския сектор.</p> <p>1.1. Предимствата и провалите на икономическия сектор като източник на публичните политики: невъзможността да се отказват обществените блага, неизбежността на вторичните ефекти, естествената тенденция към монополизъм, влиянието на информационната асиметрия.</p> <p>1.2. Предимствата и провалите на държавния сектор като източник на публичните политики: проблемите, произхождащи от елементите на пряката и на представителната демокрация в политическата система; проблемите, произтичащи от тенденциите към централизация и децентрализация в политическата система.</p> <p>1.3. Предимствата и провалите на гражданския сектор. Най-общ вид на публичните политики: освобождаване, облекчаване или стимулиране на пазара; манипулиране на стимулите чрез субсидии, такси или данъци; въвеждане на регламенти и правила; осигуряване или разпределение на блага чрез непазарни механизми; създаване на осигуровки срещу неблагоприятно икономическо</p>	4 часа лекции + 4 часа упражн.
2	<p>Методи за анализ на проблема (проблемен анализ).</p> <p>Обща рамка: превръщане на “екзистенциалните проблеми” във формални “дилеми на решението”.</p> <p>2.1. Определяне на проблема.</p> <p>Техники за оценяване на състоянието на клиента. Експертни методи за дефиниране на проблема. Статични и динамични елементи на дефиницията на проблема и техния произход. Рамки на намесата на експерта-анализатор в дефиницията на проблема.</p> <p>2.2. Моделиране на проблема.</p>	4 часа лекци и + 4 часа упраж н.

	<p>От дърво на целите към дърво на решенията: методи за схематизиране на дефинирания проблем в матрица и дърво на решенията. Елементи на матрицата (цели, въздействия и последици). Елементи на дървото на решенията (“възли”, стойности на резултатите (V) и приписаните им вероятности p и $p-I$). Значение и измерване на “очакваната стойност” на резултатите ($EV - Expected Value$). Техниката “алтернативата без действие”. Общи практически съвети за сполучливо изграждане на дървото на решенията с оглед събирането на данни, използване на чужд опит, използване на аналогии и т.н. Методът “скициране” (<i>Back-of-the-envelope approach</i>) като първоначална стъпка за оформяне на дървото на решенията.</p> <p>2.3. Изразяване в количествени мерки на резултатите от алтернативите в дървото на решенията.</p> <p>Количествените и качествените мерки от гледна точка на анализа на конкретни политики. Характеристики на количествената информация – достоверност, надеждност, устойчивост и пр. Обичайните грижи при прилагане на количествени методи: измеримост на данните (<i>measurability</i>), определеност (<i>tangibility</i>), независимост от скрити фактори, достатъчност на обемите и наблюдаваните срокове и пр. Предимства и ограничения на сравнението между алтернативи, основано върху очакваната стойност. Разликата между предпочитанията за дадена алтернатива, основани на максималната сметка (ефикасност), максимален социален резултат (ефективност) и максимална подкрепа (приемливост) и необходимостта от едновременно удовлетворение на тези критерии.</p> <p>2.4. Структуриране на неструктурираната информация.</p> <p>Използване и създаване на данни. Нуждата от количествено изразяване и структуриране на неструктурирани (неконтрастни или контрастни неколичествени) данни. Смесът на експертните оценки при структурирането и количественото изразяване на данни. Видове експертни методи. Водещи принципи и описание на последователните стъпки при метода “Делфи” (<i>The Delphi Technique</i>) и приложението му – предимства и недостатъци. Ускореният метод “Делфи”.</p>	
3	<p>Методи при установяване на критериите за оценяване на алтернативи.</p> <p>Критерии и практически подходи към тях: техническа осъществимост, политическа приложимост, финансово-икономическа възможност (максимизиране на ползите спрямо разходите, изгода и т.н.), административна оперативност.</p> <p>3.1. Ефикасност: оптималното съотношение на ползи и разходи. Мерки на ползите и разходите: пазарни цени, външни ефекти, алтернативни разходи, пределни цени, сенчести</p>	4 часа лекции + 4 часа упражн.

	<p>разходи и пр.</p> <p>3.2. Ефективност: максималният възможен целен резултат. Мерки за целените социални последици от планираната политика. Подходи за справяне с проблемите, произтичащи от принципа на справедливостта (като най-разпространен критерий за социална ефективност).</p>	
4.	<p>Методи за установяване на алтернативите за решаване на проблема.</p> <p>4.1. Методът на заимстване от съществуващи политики. Источници на заимстване. Модифициране на заимстваните алтернативи с оглед адаптирането им към конкретната ситуация (адаптивна повторна употреба). Характерни клопки, които следва да бъдат избягвани.</p> <p>4.2. Методи за създаване на нови алтернативи за действие. Аналитичният подход при създаване на алтернативи (разграждане на проблема, анализ на частите, повторно изграждане на алтернатива без установен прецедент). Експертният метод за изграждане на нови алтернативни решения чрез техниката “Брейнсторминг” (<i>Brainstorming</i>): описание, сравнение с други основни експертни методи и практическа употреба. Предимства и недостатъци на метода “Брейнсторминг”.</p> <p>4.3. Техники за първоначално отсяване на алтернативи. Въпросът за сравнимостта. Доколко сродни могат да бъдат алтернативните политики, които се сравняват? Колко алтернативни политики са нужни за пълноценно сравнение на следващия етап от анализа? Ускорени методи за начална селекция на алтернативи.</p>	6 часа лекции + 6 часа упражн.
5.	<p>Основни методи за сравнителна оценка на алтернативни политики.</p> <p>Основни принципи за интегрално оценяване на политики. Перспективни (<i>Ex-Ante</i>) и ретроспективни (<i>Ex-Post</i>) оценки.</p> <p>5.1. Многоцелевият анализ в основата на оценката на политики.</p> <p>Смисъл на многоцелевия анализ за комплексна оценка на политиките в рамките на противоположността ефикасност–ефективност. 5-те варианта на многоцелевия анализ предвид броя на целите, степента на измеримост и възможността за парично изражение на очакваните въздействия. Взаимната допълнителност на оценките “разход–полза” (<i>Cost-Benefit</i>) и “разход–ефективност” (<i>Cost-Effectiveness</i>). Матрицата “цели–алтернативи” за съпоставка между комплексните оценки. Техники за оценяване: анализ на документи, интервю, анкета, наблюдение, фокус-групи, контентанализ.</p>	4 часа лекции + 4 часа упражн.

	<p>5.2. Оценка на икономическата ефикасност на алтернативните политики.</p> <p>Оценка на резултатите (ползите): критерият “готовност да се заплати”. Най-често използвани типове разходи. Оценка на вложенията (разходите): критерият “алтернативни разходи”. Значение на заключенията от изчислената нетна полза (<i>Net-Benefit</i>) и съотношението разход-полза (<i>Cost-Benefit Ratio</i>). Трите форми на нетната полза: нетна налична стойност (<i>Net Present Value</i>), съотношение разход-полза (<i>Benefit-Cost Ratio</i>) и вътрешна норма на възвращаемост (<i>Internal Rate of Return</i>) – съдържание на тези понятия, основни формули за изчисляването им, техните предимства и недостатъци. Необходимост от отчитане на бъдещите промени в стойността на разходите и ползите: динамика на съотношението разходи-ползи. Ефектът от промените на приоритетите и ценностите с течение на времето, измерван чрез дисконтирането. Дисконтен размер и дисконтов фактор. Формулите за съставна лихва и дисконтен размер. Начини за динамично изчисляване на нетната налична стойност чрез използване на дисконтирани величини на разходите и ползите.</p> <p>5.3. Оценка на социалната ефективност на алтернативните политики.</p> <p>Проблемът с придаването на различни тежести при количествената оценка на въздействието върху различни категории население. Анализът на въздействията (<i>Impact Analysis</i>) и неговите форми. Матрицата “цели-въздействия”. Количествени методи за прогноза на въздействията при попълване на клетките на матрицата. Техники за количествена екстраполация – табулиране на данните (<i>Plotting</i>); корелационен и регресионен статистически анализ (общ смисъл, аналитично значение, основни формули, интерпретация на линейни и геометрични прогресии). Качествени методи за характеризиране на въздействията: теоретични модели на процеси, предвиждане по преценка (“интуитивно”) в научната му форма.</p> <p>5.4. Методи за оценка на политическата осъществимост на алтернативните политики (<i>Political Feasibility Analysis</i>).</p> <p>Елементи: ключови субекти, кодиране отношението им, оценка на вероятността за израз на отношение, оценка на свободния хоризонт за намеса, оценка на дела от наличните ресурси, измервания на общия ресурсен ранг на отделните участници. Матрично представяне и математически анализ: формиране на бални оценки, мерки за общата приемливост на конкретната политика, изчисляване на индекса на общата приемливост, изчисляване на претеглена величина на обща приемливост. Значение на отделните математически показатели за приемливост.</p>	
--	---	--

	<p>5.5. Основни методи за оценка на рисковаността на алтернативите – принципи, качествено описание и някои формули.</p>	
6.	<p>Методи и техники за подбор на препоръчителна политика. Разликата между критериите за сравнение и подбор на аналитика и вземащия решение.</p> <p>6.1. Проблемите на боравенето с множество критерии. Принципи на отсяването на алтернативи при множество критерии: елиминирание по двойки, използване на задоволителни равнища, ранжиране. Основни методи за елиминаторно сравнение на алтернативи: установяване на недоминирана алтернатива, изравняване степените на удовлетворяване, съпоставка със стандарт на удовлетвореност.</p> <p>6.2. Проблеми пред подбора на най-подходяща политика: несигурността на бъдещето. Рамките на чувствителност на подбора от бъдещи промени – обективните граници на предпочитанието. Анализът на чувствителността към промени (<i>Sensitivity analysis</i>): определение. Описание: определяне на чувствителните променливи, изравняване на стойностите на очакваните ползи и установяване на диапазона от вероятност, в който предпочитанието е валидно. Форми на анализа на чувствителността: изравняване на очакваните ползи (<i>Break-even analysis</i>), предполагагане на най-лошото стечение на обстоятелствата (<i>Contingency (Worst-case) analysis</i>), денонсиране на предпочитанието с допълнителни аргументи (<i>A fortiori analysis</i>), многократно проиграване на предпочитаната алтернатива при манипулирани условия (<i>Monte-Carlo approach</i>). Използването на сценарии за справяне с несигурността на предпочитанието.</p> <p>6.3. Интегрално представяне на резултата от анализа. Необходимост от интегрално представяне на основанията за предпочитание пред вземащия решение. Матрични системи за представяне на сравняваните алтернативи: рангова карта на Гьолер (<i>Goeller Scorecard</i>), матрица на последиците от алтернативите (<i>Alternative-Consequence matrix</i>), матрица на достиженията на алтернативите (<i>Goals-Achievement matrix</i>). Препоръката: докладване на анализа и неговите резултати.</p>	6 часа лекции + 6 часа упражн.
7.	<p>Анализ на провеждането на политиката: мониторинг и оценка Необходимост от контролиране на провеждането. Възможности за коригиране на провежданата политика. Рамки на приложението – кога и как се прекратява преждевременно дадена политика.</p> <p>7.1. Типични “засечки” при реализация на политиките.</p>	2 часа лекции + 2 часа упражн.

	<p>Ретроспективни оценки. Принципът на сравнението в основата на мониторинга. Типове сравнения.</p> <p>7.2. Методи за анализ на провеждането на политиката. Експериментални модели. Квази-експериментални модели. Нееквивалентни контролни групи. Прекъснати времеви серии. Обобщенията в резултат от прилагането на сравнителните методи. Допълнителни методи: оценки на провеждането, следящи преди всичко разходите.</p> <p>7.3. Принципи на бързата оценка на приложението.</p>	
--	---	--

Конспект за изпит

№	Въпрос
1.	Кои са предимствата и провалите на икономическия сектор като източник на публичните политики?
2.	Кои са предимствата и провалите на държавния сектор като източник на публичните политики?
3.	Кои са предимствата и провалите на гражданския сектор като източник на публичните политики?
4.	Експертни методи за дефиниране на проблема.
5.	Моделиране на проблема.
6.	Предимства и ограничения на сравнението между алтернативи, основано върху очакваната стойност.
7.	Смисълът на експертните оценки при структурирането и количественото изразяване на данни. Видове експертни методи.
8.	Критерии и практически подходи към тях: техническа осъществимост, политическа приложимост, финансово-икономическа възможност (максимизиране на ползите спрямо разходите, изгода и т.н.), административна оперативност.
9.	Метод на заимстване от съществуващи политики.
10.	Методи за създаване на нови алтернативи за действие.
11.	Техники за първоначално отсяване на алтернативи.
12.	Многоцелеви анализ при оценката на политики.
13.	Оценка на икономическата и социалната ефикасност на алтернативните политики.
14.	Методи за оценка на политическата осъществимост на алтернативните политики.
15.	Разликата между критериите за сравнение и подбор на аналитика и вземащия решение.
16.	Интегрално представяне на резултите от анализа.
17.	Анализ на провеждането на политиката: мониторинг и оценка.
18.	Принципът на сравнението в основата на мониторинга. Типове сравнения.
19.	Експериментални модели. Квази-експериментални модели. Нееквивалентни контролни групи. Прекъснати времеви серии.
20.	Принципи на бързата оценка на приложението.

Библиография

Основна:

1. Танев, Т. “Анализ на публичните политики (Policy Analysis): науката за създаване на конкретни политики”, Военно издателство, ISBN 978-954-509-408-8, София 2008.
2. Брайкова, Т. 2003. Публичните политики. Подходи и методология на изследването и анализа. УИ “Св. Климент Охридски”, София
3. Томова, Т. 2008. Изработване на политики, програми, проекти. Българско училище за политика

Допълнителна:

1. Bardach, E. 2000. A Practical Guide for Policy Analysis: The Eightfold Path to More Effective Problem Solving. Chatham House Publishers, New York
2. Berkley, G., J. Rouse. 1997. The Craft of Public Administration. Seventh Edition. McGraw-Hill Co., Washington
3. Dye, T. 1972. Understanding Public Policy. Prentice Hall, New Jersey
4. Fischer, F., Miller, G. Sidney, M. 2006 Handbook of Public Policy Analysis: Theory, Politics, and Methods, Taylor & Francis
5. Garson, G. David. 1986. 'From Policy Science to Policy Analysis: A Quarter Century of Progress', in W.N. Dunn, ed., Policy Analysis: Perspectives, Concepts, and Methods. Greenwich, Conn.: JAI Press, 3-22.
6. Gerston, L. (2010) Public policy making: Process and Principles, M.E.Sharpe
7. Patton, C., D. Sawicki. 1993. Basic Methods of Policy Analysis and Planning (2nd edition). Prentice Hall, New Jersey

Дата: 29.06.2016

Съставил: Гл. ас. Д-р Симеон Петров